

Якось Чингіза Айтматова запитали, чому він у нових творах ніколи не повертається до вже відомих своїх персонажів як це робили, скажімо, Бальзак або кумир сучасних тінейджерів Джоан Роулінг. Письменник відповів, що не бачить у тому сенсу, бо свою найяскравішу сторінку вони вже перегорнули. Люди роблять те, що велить серце, а вже потім осмислюють зроблене, і чи самі констатують, чи хтось скаже: ото і був твій зоряний час.

Саме так доля розпорядилася із Миколою Бондаренком, який став широко відомим отаманом у середині 1920 року, а зійшов у вічність на початку двадцять першого.

Дуже коротко бойовий шлях Бондаренка-Кібця можна окреслити так:

10 серпня 1920 року на перегоні Хирівка-Цибулеве загоном Кібця була розібрана залізниця й ешелон кінноти Будьонного частково вибитий, частково взятий у полон. Трофеї склали 92 коней, 5 кулеметів, рушниці, набої, сідла, одяг.

У жовтні між Веселим Кутом і Чорноліскою у Бондаренкову засідку потрапив чималий червоноармійський загін. Серед трофеїв – два кулемети.

Наприкінці жовтня Микола Кібець, переодягнувшись червоним командиром, із трьома одчайдухами виманив із Цибулевого півсотню червоних і вивів їх на свою засідку. Особисто знешкодив їхнього командира.

Через кілька днів на його засідку натрапили будьонівці. Під селом Бузівкою вони залишили до 20 загиблих.

Подібну операцію Кібець разом із Пилипом Хмарою провернув у селі Дмитрівці.

Передбачаючи ріст активності отаманів Хмари, Завгороднього, Бондаренка, Кваші, Голика-Залізняка, дещо раніше, за ініціативою олександрійського воєнкома Ілька Діброви, більшовики створили Владимирівський ескадрон. Саме ця бойова червона одиниця, укомплектована із місцевого люду, головним чином робітників Сабліно-Знам'янського цукрозаводу, розташованого у Володимирівці, зіграла зловісну роль у долі Бондаренка. Не маючи змоги впіймати чи розгромити самого Кібчика, ескадронники вирішили поміститися на його родині. На початку листопада 1920 року вони замучили його дружину, чорняву красуню Євгенію, та півторарічного сина Миколку.

Микола Кібець розпитав у тестя свого Олекси Трихманенка подробиці трагедії, перепоховав нещасних за людським звичаєм і поклявся на шаблі звести рахунки з

нелюдами.

Нагода трапилася в ніч на 11 листопада. Група Бондаренка за всіма правилами воєнного вишколу таємно проникла в укріплений двір караульного приміщення, зняла охорону, захопила командира ескадрону Грецького, виманила хитрощами комісара Яшу Галембу. Перелякані командири слухняно виконали наказ Бондаренка, зібравши весь двосотенний ескадрон і обеззброївши його.

Кібець провів дізнання про безпосередніх виконавців кари своїх рідних. Після короткого замішання всі, включаючи командира, вказали на Галембу та трьох китайців-інтернаціоналістів. Мова з ними була короткою. Усіх інших відпустили на всі чотири боки. Грецький навіть просився у Кібчиків загін, бо червоні, мовляв, його тепер віддадуть під трибунал, але Бондаренко відмовив.

Сам же він, що й до цього завжди декларував: «Або голову збути, або славу здобути», тепер казав: «Ось я вже й вільний перед цим світом і щасливий, ніщо мене тут не тримає».

Загинув він також щасливо: у переможній атаці 3 січня 1921 року із шаблею, яку так і не випустив з рук. У цьому бою була захоплена в районі Капітанівки та Оситняжки валка, що належала Кінній армії Будьонного. Червоні були побиті, здалися в полон, інші розбіглися. Повстанці підійшли до міцного обозного воза, яких всього стояло аж одинадцять. Пролунав постріл, але другий не гримнув, бо ворога прошила повстанська куля. Тим, що стріляв від возів, виявився Олександр Пархоменко, права рука Будьонного. Він проводив цю особливу валку з великими цінностями та важливими документами.

Забравши тіло загиблого отамана Кібця, трофеї, козаки під об'єднаним командуванням Пилипа Хмари, змушені відмовитися від попереднього напрямку на Новомиргород, відчахнулися до Лебедина, за ніч досягли Надлака. Тут біля церкви і був похований непересічний командир. Людина, яка зблиснула коротко, як метеорит, але залишила слід в історії України.

Народився Микола Степанович Бондаренко у 1896 році в селі Цибулевому. Дитинство пройшло на хуторах, де з 1909 року на відрубках разом з іншими почали господарювати його батьки і де згодом започаткувалося село Богданівка. Достеменно відомо, що в Миколи був брат Архип, який після загибелі Кібчика також отаманив. Брати дуже різнилися зовнішньо. Микола - маленький, меткий, з гострими, свердликами-очима. Мав гачкуватий ніс, через що прилипло прізвисько Кібець. Вірогідно, що це було вуличним прізвиськом або й прізвищем цілого роду, швидше, по матері. Архипа ж описано так: високий зріст, міцна груба статура, владний погляд змушували тремтіти не лише ворогів, а й соратників, які в чомусь погрішили проти дисципліни. «Він являв собою типового отамана», - так про нього із симпатією розповідає агент ЧК, котрий проник між повстанців.

Леонід Багацький ([Сурма](#))